

Zdrowie pod lupą: co przenoszą zwierzęta i jak się zabezpieczyć

SCENARIUSZ DO ZAJĘĆ EDUKACYJNYCH OBSZAR: ZDROWIE FIZYCZNE

Scenariusz zajęć został opracowany do wykorzystania na przedmiocie **Edukacja zdrowotna**. Nauczyciel może elastycznie dostosować zaproponowane tutaj treści do specyfiki grupy, z którą pracuje. Scenariusz opiera się na sytuacjach codziennych i realnych wyborach, co sprzyja budowaniu samodzielności oraz odpowiedzialności za własne zdrowie. Nauczyciel decyduje, w jaki sposób wykorzysta ten materiał, uwzględniając potrzeby i możliwości swoich uczniów.

Treści programowe

Treści zawarte w scenariuszu odnoszą się do podstawy programowej z zakresu przedmiotu Edukacja zdrowotna, **Dział 2. Zdrowie fizyczne, 2. Wymagania fakultatywne** (nauczyciel realizuje przynajmniej jedno z wymagań fakultatywnych: [uczeń] *wymienia choroby przenoszone przez zwierzęta na ludzi oraz sposoby ochrony przed nimi; opisuje, jak usunąć kleszcza*. Koncentrują się na pytaniu przewodnim: „Jak zapobiegać najczęstszym chorobom cywilizacyjnym i zakaźnym oraz jak budować empatyczną postawę wobec osób z chorobami przewlekłymi i niepełnosprawnościami?”.

Scenariusz jest przeznaczony do wykorzystania w klasach VII–VIII szkoły podstawowej.

Pojęcia kluczowe: choroby odzwierzęce, zoonozy, borelioza, usunięcie kleszcza

Cel główny

Uczeń poznaje choroby odzwierzęce oraz sposoby ochrony przed nimi, potrafi rozpoznać sytuacje zagrażające zdrowiu i wskazać właściwe działania profilaktyczne, w tym opisać prawidłowe usunięcie kleszcza.

Cele operacyjne

Wiedza i umiejętności

Uczeń:

- wyjaśnia, czym są choroby odzwierzęce (zoonozy) i podaje przykłady;
- wymienia choroby wirusowe, bakteryjne i pasożytnicze przenoszone przez zwierzęta na ludzi;
- wskazuje drogi zakażenia i rozpoznaje sytuacje zagrażające zdrowiu w kontakcie ze zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego;
- opisuje objawy wybranych chorób odzwierzęcych (np. wścieklizny, salmonellozy, toksoplazmozy, boreliozy);
- przedstawia sposoby zapobiegania chorobom odzwierzęcym;
- w tym zasady higieny, szczepień, bezpiecznej obróbki żywności;
- opisuje krok po kroku prawidłowy sposób usuwania kleszcza.

Postawy

Uczeń:

- wykazuje odpowiedzialność za własne zdrowie i bezpieczeństwo w kontaktach ze zwierzętami oraz w środowisku naturalnym;
- docenia znaczenie profilaktyki i regularnych działań ochronnych;
- rozwija krytyczne myślenie, potrafi odróżnić mity od faktów (np. dotyczące usuwania kleszczy).

Formy pracy

- praca indywidualna;
- praca w małych grupach;
- praca zbiorowa.

Metody i techniki pracy

- metody asymilacji wiedzy – miniwykład, rozmowa kierowana, materiał filmowy;
- metody samodzielnego dochodzenia do wiedzy – analiza tekstu, analiza przypadków;
- metody praktyczne – karta pracy.

Pomoce dydaktyczne

- tablica interaktywna;
- prezentacja multimedialna;
- karta pracy;
- kartki papieru, długopisy, kolorowe kredki lub flamastry;
- filmy [online, dostęp dn. 30.09.2025]: „[Jak poprawnie usunąć kleszcza z powierzchni skóry](#)” na kanale Centralnego Instytutu Ochrony Pracy – PIB na YouTube (czas trwania: 03:40) oraz „[Choroby zakaźne: Borelioza, czyli choroba z Lyme](#)” na kanale Brodata Medycyna na YouTube (czas trwania: 11:29).

Ewaluacja osiągnięć

Obserwacja aktywności uczniów podczas dyskusji, ćwiczeń praktycznych i pracy w grupach.

OPIS PRZEBIEGU ZAJĘĆ

1

Wprowadzenie

Nauczyciel zapisuje na tablicy temat lekcji i odczytuje go na głos: **Zdrowie pod lupą: co przenoszą zwierzęta i jak się zabezpieczyć**. Następnie wyświetla prezentację dołączoną do scenariusza i wprowadza do tematu, prezentując pojęcie choroby odzwierzęce – zoonozy.

Mówi:

„Wśród najgroźniejszych zoonoz wymienia się np. ptasią grypę: chorobę zakaźną zwierząt wywoływaną przez wirusy, którymi z reguły zarażają się ptaki, rzadziej świnie. Wirusy ptasiej grypy są właściwe dla tych właśnie zwierząt, jednakże zdarzają się przypadki przekroczenia bariery gatunkowej i zarażenia człowieka”.

2

Choroby

Nauczyciel na podstawie publikacji „[Choroby zwierzęce – zoonozy](#)” przygotowuje dla uczniów materiały źródłowe z informacjami o chorobach wirusowych (wścieklizna, s. 5), bakteryjnych (gruźlica s. 9, salmonelloza, s. 12–13) i pasożytniczych (toksoplazmoza, s. 13, włośnica, s. 14).

Nauczyciel dzieli uczniów na pięć grup, każdej z nich przekazuje materiał z podstawowymi informacjami na temat chorób. Zadaniem zespołów jest analiza otrzymanego materiału oraz opracowanie prezentacji z odpowiedziami na następujące pytania:

- Nazwa choroby?
- Co ją wywołuje?
- Jakie daje objawy?
- Jak jej zapobiegać?

Uczniowie mają do dyspozycji arkusze papieru, kolorowe kredki, mazaki. Forma prezentacji jest dowolna.

W ramach podsumowania uczniowie odpowiadają na pytania:

- Które z analizowanych chorób przenoszą się drogą pokarmową (np. przez skażone mięso lub mleko), a które wymagają bezpośredniego kontaktu ze zwierzęciem? Wymieńcie po jednej chorobie dla każdej z tych dróg.
- Która z analizowanych chorób (toksoplazmoza, salmonelloza, gruźlica) może być związana zarówno ze zwierzętami domowymi, jak i spożyciem zanieczyszczonej żywności?

3

Kleszcz a borelioza

Nauczyciel prezentuje film „[Choroby zakaźne: Borelioza, czyli choroba z Lyme](#)” na kanale Brodata Medycyna na YouTube (czas trwania: 11:29). Następnie wyświetla pytania z prezentacji dołączonej do scenariusza i prosi o przygotowanie indywidualnych odpowiedzi na kartkach. Uczniowie wymieniają się karteczkami i sprawdzają swoje odpowiedzi.

Dlaczego boreliozę zaliczamy do zoonoz (chorób odzwierzęcych)?

Odpowiedź: Ponieważ jest roznoszona przez kleszcze.

Jaki jest kluczowy czynnik związany z kleszczem, który znacznie zwiększa ryzyko zakażenia boreliozą?

Odpowiedź: Długi czas kontaktu z kleszczem.

Czy każdy kleszcz jest zarażony boreliozą?

Odpowiedź: Nie.

Jaki jest najbardziej charakterystyczny i pewny objaw we wczesnym stadium boreliozy?

Odpowiedź: rumień wędrujący nazywany też pełzającym.

Wymień jedną rzecz, której NIE WOLNO robić, gdy usuwamy kleszcza.

Odpowiedź: np. smarować miejsca tłuszczem.

W ramach podsumowania nauczyciel wyświetla film „[Jak poprawnie usunąć kleszcza z powierzchni skóry](#)” dostępny na kanale Centralnego Instytutu Ochrony Pracy – PIB na YouTube (czas trwania: 03:40) i przypomina, co robić, gdy chcemy usunąć kleszcza:

1. Jeśli to możliwe, zdezynfekuj pęsetę środkiem dezynfekującym (np. alkoholem).
2. Chwyć kleszcza jak najbliżej powierzchni swojej skóry.
3. Nie wykręcaj kleszcza ani nie ściskaj go mocno pęsetą.
4. Wyciągnij go, aż zauważysz głowę kleszcza;
5. Po wyjęciu umieść kleszcza na kartce papieru i obejrzyj, czy został usunięty w całości.

4

Jak uchronić się przed chorobami odzwierzęcymi?

Nauczyciel wyświetla na slajdzie podstawowe informacje dotyczące ochrony przed chorobami odzwierzęcymi. Po każdym stwierdzeniu upewnia się, że jest ona dla uczniów jasne i zrozumiałe.

Zasady:

- Unikać bliskiego kontaktu z nieznanymi zwierzętami, szczególnie dzikimi gatunkami.
- Zapewnić odpowiednią higienę, myjąc ręce po interakcji ze zwierzętami oraz dezynfekując codzienne przedmioty.
- Przestrzegać szczepień ochronnych, zwłaszcza przeciwko wściekliźnie, zgodnie z zaleceniami weterynarzy.
- Regularnie odwiedzać weterynarza w celu wczesnego wykrywania chorób u domowych pupili.
- Wybierać mięso oraz produkty pochodzenia zwierzęcego tylko z wiarygodnych źródeł i dbać o odpowiednią obróbkę termiczną.

5

Podsumowanie lekcji

Nauczyciel zadaje uczniom pytania:

- Spośród wszystkich poznanych dzisiaj zasad zapobiegania chorobom (higiena, obróbka cieplna, szczepienia zwierząt, usuwanie kleszczy), którą uważacie za najłatwiejszą do wprowadzenia w Waszym codziennym życiu, a która wymaga największej zmiany w Waszych nawykach? Uzasadnijcie.
- Dlaczego w przypadku tak poważnych chorób jak borelioza ufanie domowym sposobom (np. smarowanie kleszcza tłuszczem) jest nie tylko nieskuteczne, ale wręcz niebezpieczne?
- Gdybyście mieli przekazać najważniejszą wiedzę z tej lekcji swojemu młodszemu rodzeństwu lub dziadkom, którzy często spędzają czas w ogrodzie/lesie, jaką jedną informację o chorobach odzwierzęcych (lub kleszczach) uznalibyście za kluczową?
- Porównajcie objawy wczesnego stadium boreliozy (rumień) z objawami wścieklizny. Która choroba wymaga natychmiastowej, alarmowej reakcji medycznej, a w przypadku której możemy obserwować objawy dłużej? Jak ta różnica wpływa na Wasze poczucie bezpieczeństwa?

Sposoby dostosowania przebiegu zajęć w zakresie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

- prostsze, krótsze instrukcje podawane krok po kroku;
- możliwość wypowiedzi pisemnej lub w formie rysunku zamiast ustnej;
- wydłużony czas na wykonanie ćwiczeń.

Komentarz metodyczny dla nauczyciela

Przedstawiony scenariusz lekcji opiera się na aktywizujących metodach pracy i zakłada stopniowe pogłębianie wiedzy uczniów w oparciu o różne źródła (tekst, film, analiza materiałów, praca w grupach). Dzięki temu uczniowie nie tylko poznają najważniejsze informacje o chorobach odzwierzęcych, ale także ćwiczą umiejętności krytycznego myślenia, selekcjonowania danych oraz formułowania wniosków.

Zajęcia wymagają wcześniejszego przygotowania materiałów źródłowych i podziału klasy na grupy.

Należy zadbać o czytelność tekstów (dla uczniów słabszych można przygotować uproszczone karty pracy).

Filmy warto uruchomić wcześniej, by sprawdzić ich jakość techniczną i dobrać odpowiedni fragment, jeśli czas lekcji jest ograniczony. Czas pracy w grupach można regulować w zależności od tempa klasy.

Realizując treści zawarte w scenariuszu, można skorzystać z rekomendowanych zasobów Zintegrowanej Platformy Edukacyjnej (zpe.gov.pl) w lekcji „[Choroby zakaźne i pasożytnicze](#)” [online, dostęp dn. 30.09.2025].

Bibliografia

- „[Choroby podlegające obowiązkowi zwalczania](#)”, informacje na stronie Głównego Inspektoratu Weterynarii wetgiw.gov.pl [online, dostęp dn. 30.09.2025].
- „[Choroby zakaźne: Borelioza, czyli choroba z Lyme](#)”, (2020), film na kanale Brodata Medycyna na YouTube [online, dostęp dn. 30.09.2025].
- Dudek W., (2022), „[Choroby odzwierzęce – zoonozy](#)”, Karniowice: Małopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z s. w Karniowicach [online, dostęp dn. 30.09.2025].
- „[Jak poprawnie usunąć kleszcza z powierzchni skóry](#)” (2022), film na kanale Centralnego Instytutu Ochrony Pracy – PIB na YouTube [online, dostęp dn. 30.09.2025].
- „[Kampania Bezpieczny Wypoczynek – choroby odzwierzęce](#)” (2021), informacje na stronie gov.pl [online, dostęp dn. 30.09.2025].
- Kopińska M., (2023), „[Choroby odzwierzęce – jakie jest główne źródło zakażenia i jak im zapobiegać?](#)”, informacje na stronie sodr.pl [online, dostęp dn. 30.09.2025].
- Kuźmicka A., (2024), „[Choroby odzwierzęce – jakie są najczęstsze zagrożenia dla ludzi?](#)”, informacje na stronie ehsconsulting.pl [online, dostęp dn. 30.09.2025].

Choroby przenoszone przez zwierzęta

KARTA PRACY

Na podstawie materiału źródłowego wskaż odpowiedzi na postawione pytania.

1. Nazwa choroby?

2. Co ją wywołuje?

3. Jakie daje objawy?

4. Jak jej zapobiegać?
